

חסד ללא גבול

עו"ד אביגדור ליבוביץ

בפרשת השבוע "וירא" אברהם איש החסד פוגש את המלאכים שמגיעים "לביקור" לאחר שהוא עבר ברית מילה כשהוא נח בפתח האוהל. אברהם עוזב את כל עיסוקיו רץ לקראתם ומארח אותם כיד המלך. אברהם שידוע כאיש של "נתינה" איש "חסד" ללא גבול עומד מול ניסיון שנראה בלתי אפשרי "עקידת יצחק". אברהם נדרש על ידי בורא עולם לקחת את הבן היחיד שנולד לו משרה אשתו שהיתה עקרה ולעקוד אותו על המזבח ומבלי לשאול שאלות הוא קם בבוקר ויוצא לדרך...

"חסד" ו-"דין", "נתינה" ו-"גבולות" אלו המידות שאני אדבר עליהן ברשימה זו, במסגרתה אני אבקש לבחון כיצד מידות אלו באות לידי ביטוי במערכת היחסים בין הורים וילדים כאשר במרכז עומדת הנחלה המשפחתית.

בהורים טבוע מראשית הבריאה הרצון לגרום אושר ושמחה לילדים ולתת להם את כל הטוב שבעולם. הורים משקיעים חיים שלמים בגידול וטיפול של הילדים, במטרה ליצור סביבה עולם אוהב מחבק ותומך - אלו הן מידות של חסד ונתינה ללא גבול. מצד שני, הורים נדרשים להיות "מובילים" ולא "מובלים" ולהעמיד לילדים "גבולות" ברורים וללמד אותם להבחין בין "טוב" ו"רע" בכדי שידעו להתמודד עם הרבה מצבים מורכבים שהחיים מזמנים.

"חסד ללא גבול" הוא מתכון מצוין לגרום לילד להפוך בבגרותו לאדם שלא מתחשב בזולת, שאינו יודע סיפוק ופועל בהתאם לתאוות ורצונות משתנים. מידות אלו יהיו שורש ממנו יגדלו ילדים שיאבקו מול ההורים ולאחר מכן מול היורשים על כל רצון שלא יתממש עבורם. לעומת זאת ילד שיגדל בבית עם "גבולות" ואיזון בין "חסד" ל"דין" ידע את מקומו, יהא בעל שיקול דעת, פתוח לקבל, מתחשב בזולת, עם כבוד להורים וסובלנות לאחיו, נח לבריות ויודע להתפשר על מנת לשמור על שלמות המשפחה.

אחים שגדלו ביחד באותו בית יתמודדו עם מחלוקות מול הורים ובעת חלוקת הירושה, באופן שונה לגמרי, כאשר ניטעו בהם שורשים של אהבה והתחשבות בזולת, לעומת אלו שגדלו ללא גבולות עם נתינה אינסופית שעשויים להפוך לחיות טרף כאשר הם יבחינו באחיהם המבקשים לקבל חלק מהנחלה. אלו שגדלו ללא גבול לוקים בתסמונת הידועה "מגיע ליי" עם גישה ילדותית לחיים בלי לראות אף אחד מהסובבים אותם ובמקום הזה ההורים חייבים להבין שנתניה ללא גבול אינה מיטיבה אלא מביאה לתוצר של הרס המשפחה.

האפשרות לבנות בית שני ושלישי בנחלה עשויה להיות סיפור נהדר של קשר בין הורים, ילדים ונכדים, אך יכולה גם להפוך לסיפור "דאלאס", שבו כל אח יילחם עד זוב דם על החלק שהוא חושב שמגיע לו. הבעיה העיקרית מתחילה כאשר הורה מקבל בקשה מאחד הילדים להתגורר בבית מגורים קיים בנחלה או לבנות בית חדש. הצומת הזו בחיים היא "הרת גורל" וההתמודדות איתה חייבת להיעשות לאחר שיקול דעת רחב שלוקח בחשבון את כל המצבים האפשריים בראיה נכונה של עתיד הנחלה, הרצונות והיכולות של הילדים והאפשרויות העומדות בפני ההורים בכל הקשור לחלוקת הנחלה.

הורים שמבקשים לסייע לילדים ומאפשרים להם להתגורר בבית מגורים קיים בנחלה, עושים את המעשה הטבעי והמתבקש מהורה - ראיית הקושי ומתן מענה. במגזרים אחרים לא ניתן לתת מענה מסוג זה, רוב עם ישראל מתגורר בדירות והמקרה השכיח הוא שכאשר ילד עוזב את הבית הוא שוכר

או רוכש דירה וממשיך בחייו ועוזב את כור מחצבתו "בית הוריו" כפי שאברהם אבינו קיבל הוראה "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך..."

המהלך הטבעי והמתבקש הוא שילד יעזוב את בית הוריו ביחד עם אשתו וימצא לעצמו חיים עצמאיים בחיק המשפחה שהוא יקים. במגזר החקלאי החיים מתנהלים אחרת, האפשרות לבנייה של בית מגורים בנחלה או התגוררות בבית מגורים קיים "קורצת" להרבה מהילדים שנולדו וגדלו במושב, אך כאן צריך "לעצור" רגע בטרם נסכים לאפשר לילד להתגורר בנחלה או לבנות בית מגורים.

הורים יקרים, אולי קשה להודות בכך, אבל ילד שמתחתן זה כבר לא אותו ילד! כל מערכת השיקולים שלו משתנה כאשר הוא מתחבר עם בן/בת זוג.

בבראשית נכתב (בראשית ב' כ"ד):

עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבֶשֶׁר אֶחָד.

האדם נברא כך שהוא הופך להיות "אחד" עם אשתו לאחר הנישואין, דבר שבאופן טבעי משנה את חייו, רצונותיו ודרכיו. בכדי להצליח בזוגיות בני הזוג צריכים להיות "שווים בצורתם", כלומר לרצות את אותם דברים ולשאוף לאותן מטרות בחיים. הדרך להגיע למקומות האלה היא על ידי דבקות אחד בשניה, אהבה וכבוד הדדי. במקרים רבים כאשר הילד עוזב ומתחבר לבן/בת זוג, היחס להורים משתנה באופן שילדים "שוכחים" מהיכן הם באו? מי הביא אותם עד הלום? מי דאג להם והקדיש את כל חייו על מנת לתת להם בסיס בריא נפשית וכלכלית בכדי לצאת לחיים ולהצליח.

זו הבעיה עליה אנחנו חייבים לדבר בכדי להבין שכאן טמון השורש העמוק ביותר לבעיות שאנו חווים בין הורים וילדים ובין יורשים - הנטישה של הדרך בה גדלו הילדים לאחר שהם עוזבים את הבית כשיש להם רצון להצליח ולהתקדם ולקבל עוד ועוד במרדף אחרי תאוות של ממון בלי להביט לרגע אחד אחורה. נכון, לא בכל מקרה ילדים נוטשים את הדרך בה גידלו אותם והופכים את עורם כלפי ההורים, אך אני מדבר ממקום שבו עברו עשרות משפחות שנאבקו על נחלות, בחיי ההורים ואחריהם. הדברים נכתבים אחרי חקירה עמוקה של השורשים מתוך מאבקים רוויים בשנאה בין ילדים שגדלו באותו בית ומשם צמחה מסקנה אחת ברורה - **ילדים שלא נטעו בהם שורשים עמוקים של אהבת הזולת, נתינה, וכבוד להורים - לא צולחים את הדיון על הנחלה.**

אומר יותר מכך - גם במקומות בהם גדלו ילדים שנחשבים "מלח הארץ", מצאתי שהבסיסים מתערערים בעת מחלוקות אם הילדים לא החזיקו חזק בשורשים עימם הם גדלו.

המערכת המשפחתית המורחבת שמורכבת מהורים, ילדים, חתנים, כלות, חותנים, חותנות, דודים, סבים וסבתות, מעגלים על מעגלים ששותפים בדיונים על הנחלה, כשרובם כלל לא הוזמנו. בשולחן העגול שותפים גם אלו שלא נכסנו בדלת הראשית, הם נמצאים מאחור "בחדר המצב", ומקבלים דיווחים משדה הקרב ונותנים הוראות "באוזניה" ליושבי השולחן העגול. בדור הזה ילד לא יכול לתת תשובות להורה בלי להתייעץ מאחור עם בעל/אשה וכל המעגלים שמקיפים אותם. זה נכון וראוי להתייעץ עם בן/בת זוג אך בסוף ילד צריך לקבל את ההחלטה כאשר לנגד עיניו עומדים ההורים והאחים ומעל הכל רצון ההורים - אם זה יהא השיקול המוביל נוכל לצלוח כל מערכה שבמרכזה עומדת נחלה.

אני חוזר על המנטרה שמצילה חיים - לא משתפים ילדים בדיונים על עריכת הצוואה - תזכרו ותשנו את המנטרה הזו היא תציל לכם את המשפחה. רבים וטובים נפלו במקום הזה, כאשר הם חשבו שהילדים "יקשיבו" לרצון של ההורים ויקבלו אותו כזה "ראה וקדש". הורים באים למפגש עם ילדים בתום לב מוחלט ויוצאים ממנו "חבולים" לאחר שהמציאות טפחה על פניהם. הורים מקבלים "בוש" ענק ומתעוררים ברגע אחד, בגיל מתקדם, כשחלומות מתנפצים על ילדים שיגידו "אמן" כאשר ישמעו את רצון ההורים.

עוגמת נפש שלא ניתן לתאר אותה במילים, הורים שחיים בנחלות, לעיתים כאשר הילדים מתגוררים בבית סמוך, הילדים הדירו את רגליהם מביתם כולל את הנכדים לאחר "שיחת סלון" שנערכה תוך כדי מפגש משפחתי במהלך הרגיל של החיים. הורים שבוכים ומביטים בי בעיניים שלא מבינות "איך זה קרה לי במשפחה"? "איך זה יכול להיות? חשבתי שרק אצל השכנים רבים". "עשיתי הכל כל החיים בכדי שלא יריבו". "מה לא עשיתי נכון?" ועוד ועוד משפטים משתאים שהתשובה אליהן היא אחת - "חסד ללא גבול"!

אבקש לשתף אתכם בסיפור מהחיים על "חסד ללא גבול" עוד אחד מעשרות רבות של סיפורים, בכדי לנסות להוריד לקרקע המציאות את התובנות ולהביא שינוי בדרך בה משפחות מתמודדות עם המשפחה והנחלה.

"חסד ללא גבול"

יואב רותי ונעמה, הורים וביתם שמתגוררת עימם בנחלה. ההורים יושבים בצד אחד של השולחן והבת נעמה בצד השני, המבטים מופנים לרצפה, אווירה מתוחה בחדר. כך מתחיל המפגש עם המשפחה שהגיעה להליך "גישור" לאחר שנעמה הגישה תביעה כנגד הוריה בדרישה לקבל את הזכויות בנחלה בחיי ההורים. אני נוהג שלא לקרוא את כתבי הטענות שהוחלפו בין הצדדים בהליך המשפטי בכדי להגיע "נקי" להליך ללא דעות קודמות. הצדדים מגיעים בד"כ לאחר שהוגש כתב תביעה וכתב הגנה. כל אחד הוציא את קיטוני הקיטור אחד על השני, משפטים שנכתבו בזעם, בשנאה תהומית, מילים שהדעת לא יכולה לסבול שיאמרו בין הורים לילדים, נשפכו על הנייר כנהרות של דם, פצעו כל צד עד עמקי נשמתו והרימו חומות על חומות בנפש של כל צד שנדרש בשלב זה לשבת ביחד באותו חדר ולדבר ולפתוח פצעים עמוקים.

זו נקודת הפתיחה גם בסיפור שלנו. הפצעים נראים על פניהם, העיניים קטנות בקושי מביטות, האמא רותי מזילה דמעות עוד בטרם נאמרה מילה אחת בחדר והבת נעמה לא מרימה את המבט, היא פוחדת לפגוש את העיניים של אמא שלה אולי משהו ייסדק בחומה הבעורה שהיא בנתה לעצמה במשך השנים שהפכה להיות קיר בטון מזויין.

במלחמה כמו במלחמה, כאשר מעבירים את הטיפול לאנשי המקצוע כל אחד יעשה כל שביכולתו בכדי לשכנע את השופט בצדק של הצד אותו הוא מייצג וכאן מורידים את הכפפות והכל כמעט אפשרי. הצדדים שמתמודדים במערכה הופכים להיות כמו "בובות על חוטים", מסבירים להם את כללי המשחק והם נדרשים להיות "חיילים" ולעשות כל מה שיידרש מהם לצורך האסטרטגיה של ההליך המשפטי על מנת לזכות בניצחון בסוף הדרך.

אבל רגע, מדובר כאן בהורים וילדה ולא בזרים! לרגע אפשר אולי לשכוח את העובדה הזו כאשר נכנסים לתוך להט הקרב. רגע, זה לא וויכוח בין אנשי עסקים, יש כאן נשמות שבאו מאותו מקור, קשר דם, הורים שגידלו ילדה והקדישו את כל חייהם עבורה, נתנו את הנשמה יום ולילה בכדי שהיא תצליח בחיים - אז מה קרה כאן? איפה השורש של הטעות? מה עבר במשפחה שהביא את ההורים ונעמה לשבת בחדר ישיבות בהליך גישור כאשר תהומות מפרידים ביניהם כמו אנשים זרים?

נעמה היא הבת הבכורה במשפחה. לנעמה יש אחות קטנה ממנה בשלוש שנים ששמה רעות. שתי בנות שגדלו במושב בצפון הארץ. יואב ירש את הנחלה מאביו שהיה רפתן. ההורים בנו את הבית עוד בחיי ההורים של יואב, אך יואב לא אהב את החקלאות והלך ללמוד בעצת אביו וכיום הוא כלכלן בחברה בורסאית. האמא רותי היא מורה. שתי הבנות גדלו בכפפות של משי. הבית מלא באהבה חיבוקים ונשיקות, רותי היא אדם מאוד רוחני, כל החיים השקיעה בלימוד רוח ונפש ופיתוח המודעות העצמית. היא כיום בת שבעים, אישה מטופחת ונאה, לבושה ג'ינס וחולצת טי שרט, שער קצר משוך אחורה, נראה שהיא עוסקת הרבה בספורט, על היד שעון ריצה וצמיד של מכבי תל אביב ביד השנייה. לידה יושב יואב, שיער בהיר לבוש בחולצה מכופתרת נראה ילד טוב של אמא. הוא היחיד שמרים את העיניים, סורק את החדר מסביב ונראה שהוא מחפש פתרון, המצב מאוד קשה לו, הוא גדל כבן יחיד להורים שבאו מהשואה לארץ ישראל והקימו בשתי ידיים רפת לתפארת. יואב גדל בבית חם וספג הרבה אהבה מההורים, אך ביחד עם אהבה היו בבית גם גבולות, ההורים ידעו היכן צריך ללכת ומתי נכון לומר "לא". הבית היה צנוע אך לא היה חסר ליואב דבר בחיים. הוא קיבל מהוריו את הגנים הפולניים, הוא אדם מסודר, כנה, האמת היא נר לרגליו ולמרות המשרה הבכירה בה הוא מחזיק, יואב שמר כל חייו על חיים צנועים וענווה.

שתי הבנות גדלו בבית חם ואוהב, ההורים רצו לתת כל שיכלו וככל שהחיים התקדמו והמצב הכלכלי הלך והשתפר יואב ורותי השקיעו בבנות ונתנו להם חינוך טוב ולא חסכו בגשמיות מכל טוב. המשפחה נהגה לנסוע לטיול שנתי בחו"ל בכל חופש גדול, הם ראו ביחד את העולם וחוו חוויות משותפות, יואב רותי נעמה ורעות.

השנים חלפו והבנות בגרו, רעות אובחנה כבר בגיל צעיר כילדה מחוננת ולמדה במסגרות מיוחדות. היא סיימה את בית הספר התיכון בגין 16 ועברה למסגרת מיוחדת באוניברסיטת תל אביב ללימודי תואר. בגיל 20 רעות היתה עם תואר ראשון והתגישה לצבא ליחידת מודיעין מיוחדת. היא סיימה את הצבא לאחר שירות קבע בגיל 25 בדרגת סגן וקצרה שבחים רבים על שירותה הצבאי. ההורים היו מאוד גאים ברעות והיו שם לידה בכל צעד שהיא עשתה ובכל שלב שהיא עברה בחיים. אחרי הצבא רעות הלכה ללמוד לימודי רפואה ועשתה התמחות בבית חולים בניו יורק וכיום היא מנתחת בעלת שם עולמי (לא אוכל לכתוב באיזה תחום). רעות נשואה יש לה ארבעה ילדים והיא מתגוררת בשכונת יוקרה במרכז הארץ. חיה חיים ללא רגע דל, מלאה בעיסוקים, בעלה הוא סופר שעובד מהבית ומגדל את הילדים, מפרגן לרעות ומאפשר לה לפתח את הקריירה. רעות מאושרת מאוד מהחיים ומודה על כל רגע ומוקירה את השפע שניתן לה ומבינה שהוא כלל לא מובן מאליו.

נעמה הבת הבכורה קיבלה את הגנים הרוחניים של רותי. היא היתה ילדה מאוד שקטה כל תקופת הלימודים והגיעה להישגים יפים וסיימה את בית הספר התיכון בהצטיינות. היא עברה את השירות הצבאי ללא הצלחות מיוחדות והלכה ללמוד לימודי אומנות באוניברסיטה. כיום היא מטפלת בשיטות שונות, כולל דיקור סיני ויש לה מכון בנחלה שעובד יפה. נעמה נישאה אחרי רעות ובנתה בית בנחלה של

ההורים. בטרם הבניה נערכה שיחה בה נכחו שתי הבנות. רעות פרגנה לנעמה ונתנה לה את ברכתה. היא הסבירה שאין לה כל כוונה להתגורר בנחלה, ושהיא מאושרת במקום בו היא נמצאת בחיים. נעמה מתגוררת בנחלה כ- 25 שנים בבית מגורים שהיא בנתה לאחר נישואיה. הבעל של נעמה עובד כשכיר בתחום השיווק ולזוג נולדו שני ילדים. נעמה מאוד אוהבת את העבודה שלה ומשקיעה בה שעות רבות. היא גידלה את שני הילדים רוב השנים לבד, כי בעלה מגיע הביתה בשעות מאוחרות מהעבודה.

המשפחה נוהגת לחגוג את החגים ביחד וכן נפגשת במהלך השנה בכל פעם בבית אחר. הקשר בין הבנות חווה עליות ומורדות במהלך החיים. נעמה הרוחנית נוהגת לחפש את תשומת הלב של רעות ופעמים רבות נתקלת בתשובות "אין לי זמן כעת" וכך חולפות להן השנים כשהמשפחות חיות את החיים והכל נראה על פניו טבעי.

אז מה קרה? איך הסיפור שלנו מקבל תפנית? איך יואב רותי ונעמה מוצאים את עצמם בבית המשפט כאשר שנאה תהומית מופנית כלפי ההורים?

בגיל 40 נעמה מודיעה להורים שהיא מחליטה להתגרש. ההורים מקבלים את ההודעה בהלם מוחלט, הם כלל לא צפו את זה מגיע. נעמה מתגוררת בנחלה עם בעלה שנים רבות, לא היו סימנים מעל פני השטח להודעה שהגיעה במפתיע. ההורים ההמומים מקבלים את ההודעה, מחבקים את נעמה ונותנים לה את כל התמיכה בכדי שתוכל לעבור את השעות הקשות. בן הזוג של נעמה קיבל את הבשורה בצורה קשה ביותר ונלחם בה ובהורים עד זוב דם. לא היה הסכם בין נעמה ובעלה ובין ההורים לגבי המגורים בנחלה. הבעל דרש מחצית מהזכויות בבית המגורים כולל המגרש עליו הוא בנוי בטענה כי הוא השקיע את כל חייו הבורגנים בנחלה וכעת מבקשים לזרוק אותו מביתו ולהותיר אותו חסר כל. לאחר הליך ארוך ומייגע ולאור כך שלא היה כל הסכם שיצביע על תיאום ציפיות ועל כוונת ההורים כאשר הם אפשרו לזוג לבנות בית בנחלה, נאלץ יואב לשלם לחתן שלו מיליון ומאתיים אלף שקלים חדשים בכדי לסיים את הסאגה המשפטית. נעמה ובעלה התגרשו וכיום הקשר ביניהם הוא מאוד רופף ונותר כך רק עבור הילדים.

מאז הגירושין נעמה הפכה להיות מרירה, עצבנית ועצובה, ככל שחלף הזמן היא סגרה את הלב כלפי ההורים ובייחוד כלפי אחותה. ההורים הבחינו שנעמה מתרחקת מאחותה ללא כל סיבה נראית לעין והם מאוד חששו מכך. יואב גדל כבן יחיד והדבר החשוב ביותר בחייו היה לשמור על קשר של אחדות ואהבה בין הבנות. יואב ורותי גידלו את הבנות בבית חם ואוהב והמצב אליו נקלעה המשפחה היה אסון עבורם. ההורים חיו בפחד מהבאות, הם ניסו בכל דרך לפשר ולגשר בין הבנות, קבעו מפגשים משפחתיים אך נעמה תמיד בחרה שלא להגיע. כל הניסיונות של רעות להבין מאחותה מה קרה? למה פתאום השנאה הזו והריחוק? העלו חרס. נעמה לא היתה מוכנה לשתף פעולה, היא נסגרה בתוך עצמה יותר ויותר עד שהגיעה למצב של נתק מוחלט מרעות ומההורים.

נעמה מתגוררת בסמוך להורים אך אין ביניהם כל קשר, כל העבר כאילו נמחק, לא נותר שם רגש, ההורים התעוררו כל בוקר למציאות של ניקור וקור בלתי ניתן להבנה מצד הבת הבכורה שלהם שהיתה אהובה ומחובקת על ידם כל החיים. הם אפשרו לה לבנות בית בנחלה, סייעו לה לגדל את הילדים, היו שם בכל הרגעים הטובים והפחות טובים, ליוו אותה במהלך הגירושין ולא עזבו אותה לרגע אחד. סייעו לנעמה כלכלית, רגשית ובכל דרך אפשרית, בכו וצחקו איתה, היו שם בכל שעל בדרך וכעת נעמה סגרה את הלב, היא לא מוכנה לדבר איתם ולא עם אחותה היחידה.

בוקר אחד כאשר ההורים שכבר יצאו לפנסיה היו בבית, הופיעה נעמה על מפתן הדלת. ההורים הביטו בנעמה אחרי חודשים שהם לא שוחחו ביניהם ולא נפגשו ומבט של תקווה על פניהם.

המפגש באותו בוקר מגיע אחרי ימים ולילות של בכי וחוסר אונים. חיים במצב בלתי אפשרי בו הבת האהובה שלהם שמתגוררת לידם בנחלה ניתקה איתם כל קשר. יואב ורותי מגיעים לנחלה, הדרך לביתם עוברת דרך הבית של נעמה, היא עומדת בחוץ והם חולפים לידה, נעמה מסיטה את המבט הצידה ונכנסת הביתה וכך קורה שוב ושוב יום אחרי יום. חרב חדה מפלחת את הלב של ההורים המסכנים שנכנסים לביתם ונופלים על הספה בוכים אחד על השניה. חוויות של עצב ונטישה בחוסר אונים מוחלט.

החודשים חולפים וההורים הולכים ונשברים וקמלים, הקמטים מסביב לעיניים הופכים להיות עמוקים ועיגולים גדולים ושחורים מסביב אחרי לילות ארוכים ללא שינה. יואב ורותי יושבים ברגעים הקשים בסלון פותחים את אלבום התמונות המשפחתי בכדי להיזכר בשתי הבנות, עם שיער זהוב שרצות להן בחצר, בטיולים המשפחתיים, בשמחות וברגעים הקטנים כשכולם יושבים ביחד בסלון מחובקים ואוהבים - לאן כל זה נעלם? איך הגענו למצב הזה? מה לא עשינו נכון? למה? למה? ורק דמעות שזולגות והרבה שאלות ואין תשובות. יואב ורותי שבורים, גם האהבה והחיבוק של רעות שנמצאת בתווך ולא מבינה לא יכולה להביא מזור לנפש הפצועה של ההורים אובדי עצות וחסרי חיים.

נעמה נכנסה ומצאה את ההורים יושבים במטבח עם קפה של בוקר. היא התיישבה לידם הביטה בשניהם, המבט בעיניה קר וחוצב להבות. "אמא ואבא תקשיבו להחלטה שלי". ההורים המסכנים חשבו שנעמה באה להתקרב, אולי לומר להם שהיא מתגעגעת, אך הפתיחה של הדברים הדאיגה אותם מאוד. "אני אסכים לחזור להיות אתכם בקשר אם תבואו איתי לעו"ד ותבצעו העברה של הנחלה מיידית על שמי". ההורים הביטו בנעמה ולא הבינו מה הקשר בין הנחלה לחידוש הקשר ביניהם. יואב שאל: "נעמה יקרה מה הקשר לנחלה? אנחנו יושבים כאן חודשים ומתפללים שתכנסי אלינו בכדי שנוכל לדבר, אנחנו לא מבינים מה קרה? למה החלטת לנתק את הקשר איתנו ועם רעות ועכשיו את מדברת על הנחלה? נעמה מה קורה?". רותי הביטה ביואב ובנעמה ודמעות זלגו מעיניה, היא כבר לא היתה שם, רק הגוף שם אבל המחשבות במקומות אחרים הרחק משם.

נעמה המשיכה: "תקשיבו, אין לי רצון או זמן להסברים, אני גרה כאן עשרות שנים וזה מה שאני רוצה, אני מקבלת את הנחלה מיידית וזהו!". ההורים ההמומים בקושי יכלו לדבר אבל היו חייבים לנצל את הרגע. יואב אזר כוחות ואמר: "הבנתי, בואי נאמר שאנחנו יכולים לחשוב על הנושא אך אני מציע שנקיים פגישה משפחתית ביחד עם רעות ונדבר על כך". ברגע שיואב הזכיר את השם "רעות", נעמה החליפה צבעים, הפכה להיות אדומה, קמה על רגליה וצעקה בקולי קולות: "תקשיבו לי טוב שניכם, רעות לא תיכנס לכאן, היא לא מקבלת כלום, אני לא מוכנה שהיא תגור לידי וגם לא באותו מושב, אני רוצה אותה רחוקה מהחיים שלי ברדיוס של עשרות קילומטרים, אני לא מוכנה לראות או לשמוע ממנה, אני שונאת אותה, שונאת אותה, אתם מבינים מה אני אומרת". נעמה מתנשמת ומתנשפת וקורעת את הגרון בצעקות אימה, ההורים מביטים בה כמו במחזה אימים מבוהלים ולא מבינים מה קרה כאן? מה זו ההזיה הזו?

נעמה המשיכה: "אני נותנת לכם אולטימטום, אם הנחלה לא עוברת על שמי בתוך חודש, אני מתכוונת ללכת לעו"ד ולפעול נגדכם בכל הכוח". נעמה סיימה את המשפט האחרון וטרקה את הדלת אחריה והותירה את ההורים פעורי פה, בוכים ומבוהלים. לקח להם ימים ארוכים בכדי להתאושש מהמפגש עם נעמה. הם נדרשו לכדורי הרגעה, רותי החלה ליטול כדורי שינה בכדי שהיא תוכל לנוח מעט בהלך היום. החיים הפכו לסיוט מתמשך.

לאחר מספר חודשים מגיע בוקר אחד שליח לבית ההורים ומוסר לידי יואב כתב תביעה עם הזמנה להגיש כתב הגנה בתוך 30 יום. בצד התובע הבת נעמה ובצד הנתבע ההורים יואב ורותי, מהות התביעה, פסק דין הצהרתי וצו עשה להורות כי הנחלה שייכת לנעמה ולהעביר מיידית את הזכויות על שמה.

יואב שקיבל את כתב התביעה ישב ליד שולחן המטבח ופתח את המעטפה, הרכיב את משקפי הראייה וקרא את כתב התביעה. המילים "הונאה", "עושיק", "חוסר תום לב", "שקרים", קפצו מול עיניו לאורך כל המסמך, ככל שהוא התקדם בקריאה הוא הרגיש שהדם נוזל מפניו, הוא הרגיש חולשה, דופק מואץ ולפתע הכל שחור מסביב, יואב התמוטט ונפל על הרצפה. רותי חזרה מהצרכנייה ומצאה את יואב שוכב על הרצפה כאשר כתב התביעה מונח לידו. בצעקות שהרעידו את כל המושב היא הצליחה להעיר אותו. מיד הגיע אמבולנס שהזעיקו השכנים ולקח את יואב לבית החולים. יואב לקה בליבו, הוא לא עמד בעומס הנפשי שנפל עליו באותו רגע כאשר הוא קרא את כתב התביעה והתמוטט. מאותו רגע ההורים היו בהשגחה רפואית, רעות ארגנה עבורם עובדת שתחיה בביתם ותסייע להם להתמודד עם החיים בתוך התופת שנגזרה עליהם.

המפגש עם יואב רותי ונעמה מתרחש אחרי שהם עברו את הסיוט של חייהם. כך מצאתי אותם שבורים ושותתי דם, המציאות הפכה את פניה והכל חשוך מסביב ללא כל תקווה. הם הגיעו למקומות שמאוד קשה לחזור מהם לחיים שהם הכירו.

השאלה המרכזית עליה הייתי צריך להשיב - מה קרה? איך הצדדים הגיעו למצב הזה?

בכדי לתת מענה לשאלת עומק כזו נדרשת חקירה של היחסים והבנה עמוקה של נקודות הציון שההורים נעמה ורעות עברו בדרך שהביאו אותם למצב שבו הם יושבים בחדר ישיבות בהליך גישור כשנאה תהומית מופנית מצד נעמה כלפיהם וכלפי רעות.

ביקשתי לאפשר לאחד הצדדים להתחיל לדבר. יואב התחיל את השיחה והסביר כיצד ההורים רואים את פני הדברים. ביקשתי ממנו להתחיל לספר לי את הסיפור מהתחלה, רציתי להזכיר לכל מי שיושב בחדר מהיכן הכל התחיל ומה הצדדים עברו במהלך השנים בקשר של הורים וילדים. יואב סיפר את הסיפור ולא חסך בתיאורים, הוא עצר כל כמה רגעים ולגם מכוס המים וניגב את הדמעות. רותי שישבה לידו שבורה החזיקה לו את היד ובכל פעם שהיא הרימה את המבט ראיתי את העצב בין הדמעות שלא הפסיקו לזלוג. בצד השני ישבה נעמה שומעת את אבא מדבר, מביטה לרצפה, לא מרימה את העיניים, חיפשתי את הרגע שהיא תישבר, את הצומת שתפרוץ סדק קטן בחומה, אבל היא שמרה על פנים חזקות ולא זזה בכיסא, היא היתה קפואה ממש.

יואב סיים לדבר, שאלתי את רותי אם היא רוצה להוסיף משהו אך היא סירבה, לא היו לה כוחות נפשיים לדבר. הפניתי את המבט לנעמה וביקשתי ממנה לדבר, היא הרימה את הראש, לא הסתכלה כלל להורים, היבטה בי וביקשה שההורים יצאו מהחדר בכדי שהוא תוכל לשוחח איתי ביחידות. ההורים הסכימו ויצאו החוצה. נותרתי בחדר עם נעמה.

נעמה עם שיער ארוך שטני, בגדים של "סיני", הרבה צמידים על הידיים, פס סגול בשיער, נראית רוחנית אך מבחוץ קרה וקשה כמו אגוז. זה לא התאים לסיפור של האבא וגם לא לאשה שראיתי מול עיני.

חלפו שתי דקות כשאנחנו לבד, הבטתי בנעמה וראיתי את הסדק הראשון נפרץ, נעמה החלה להזיל דמעה ועוד אחת ועוד אחת, ראיתי שהיא רוצה לדבר אבל לא יכולה, גוש ענק חנק את גרונה, היא נשברה, מיררה בבכי דקות ארוכות, היה לה מאוד קשה להירגע, היא שמעה את הכנות והסבל של ההורים, היא עברה חודשים ארוכים של סיוט מתמשך והחזיקה חזק וכעת הכל התפרץ, הר געש של רגשות ודמעות ישירות מהנפש מהמקומות העמוקים ביותר, הכל עכשיו על השולחן.

לאחר שנעמה נרגעה היא החלה לדבר. "שמעת את אבא שלי, אני גדלתי עם הורים מדהימים, בית חם ואוהב, הם היו שם בשבילי כל השנים, כל מה שרציתי היה לי, בלי לבקש אבא תמיד הקדים צעד אחד לפני, הוא היה מבצע תיקונים בבית בלי שידעתי בכלל, מטפל בגינה שלי, מכסח את הדשא, שותל פרחים, קונה מצרכים מהסופר, בימי הגירושין הוא הקדיש את חייו לאושר שלי, הוא היה המשענת שלי, בלעדיו לא הייתי עוברת את זה, אני הייתי שבורה והחוזק של ההורים ובייחוד של אבא העמיד אותי על הרגליים, בזכותם אני מי שאני היום, אני חייבת להם כל רגע בחיי, כל המהות שלי בנויה מהיסודות שההורים האלה נטעו בי"

נעמה מדברת ובוכה בשטף לא יכולה לעצור לרגע, מלאה ברגשות מתפרצים, רגשי אשם, והכל בערבוביה. נעמה זוכרת כל רגע שההורים היו שם בשבילה וכואבת את המקום אליו היא הגיעה.

"אז מה קרה בדרך?" שאלתי

נעמה המשיכה: "בגיל 40 התגרשתי, חשתי שהחיים חולפים ואין לי משמעות, בעלי לא היה בבית ועם השנים האהבה החליפה את מקומה לשגרה והרגל. הרגשתי שאני משקרת לעצמי ולא יכולתי לחיות עם זה. עברתי עם עצמי ייסורים קשים, בחוץ אף אחד לא ידע דבר, שמרתי על ההצגה שתימשך מול ההורים, אחותי והחברים, עד שיום אחד הטלתי את הפצצה. כולם מסביב היו בשוק, כולל בעלי וההורים. עברנו ייסורים קשים וההורים היו שם ועזרו לי ועברתי את זה. אבא שילם סכום עתק בכדי להוציא את בעלי לשעבר מהנחלה ואני הייתי אסירת תודה, הוא הציל את החיים שלי ושל הילדים".

"הורים מדהימים, כמה נפלא שיש משפחה להישען עליה ברגעים הקשים והם היו שם בשבילך, אז איפה חל המהפך?" שאלתי.

נעמה התחילה להסביר: "לאחר הגירושין הרגשתי חופשיה ושמחה, חשתי שהחיים מחייכים אלי, יצאתי עם חברות, חוויתי חוויות שלא הרשיתי לעצמי במהלך חיי הנישואין, נסעתי לחו"ל, הכרתי, הסתובבתי, השתוללתי, עשיתי חיים משוגעים, הרגשתי טוב נפשית רגשית ופיזית. הימים חלפו ושלב ההתפרקות חלף ונכנסתי לשלב ההטמעה, הבנתי שאני לבד, עברתי את גיל ארבעים, הבטתי מסביב וראיתי חברות עם משפחות ואני לבד. במפגשים המשפחתיים ראיתי את אחותי ושם הכל התחיל".

נעמה עצרה לרגע, ראיתי שמתחיל להיות לה קשה לדבר והדמעות שהתייבשו מעט חזרו לזלוג על הלחיים. היא לקחה אוויר והמשיכה לדבר.

"אחותי, רעות" הקול של נעמה החל לרעוד, "היא היתה שם כל הזמן עם המשפחה האוהבת שלה ובעלה המדהים והילדים המוצלחים והחיים הנפלאים, כל הזמן ראיתי אותה מול עיני וככל שאני נכנסתי פנימה לחיים כפרודה כך היא היתה שם בשבילי חיבקה ואהבה אותי, לא תמיד היה לה זמן אבל היא היתה שם. ככל שהזמן חלף וראיתי כמה היא מוצלחת ואילו חיים נפלאים יש לה, בעל תומך ואוהב והכל מצליח לה, כך התחלתי לשנוא אותה ואת ההורים שלי".

נעמה לא האמינה שהיא מוציאה את המילים האלה מהפה שלה, היא לא מפסיקה לבכות, חלפה כבר מעל שעה וההורים שלה בחוץ מחכים ובטח לא מבינים מה קורה בחדר. נעמה מתנשפת קשה לה מאוד לדבר על המקומות האפלים בנפש שלה, היא מתביישת מאוד במקום אליו היא הגיעה אבל הכל היה מעבר ליכולות שלה, גדול עליה, היא איבדה שליטה, החיה שלה פרצה החוצה ולא היתה לה יכולת להחזיר אותה פנימה לכלוב.

נעמה הביטה בי בעיניים דומעות ואמרה: "תכניס בבקשה את ההורים". יצאתי החוצה ראיתי את שניהם יושבים אחד ליד השניה, אווזים ידיים ומביטים בי בעיניים מלאי תקווה, חייכתי אליהם וביקשתי שייכנסו.

ההורים נכנסו פנימה והתיישבו בכיסאות. נעמה הביטה בהם ודמעות זלגו מעיניה, פעם ראשונה אחרי חודשים שהם ראו את העיניים שלה, היא קמה מהכיסא ניגשה לעברם ונפלה על פניה וחיבקה אותם בחוזקה כשהיא בוכה ללא הפסקה. נעמה קרעה ברוך ושמה את הראש בין שניהם ובכתה כך דקות ארוכות וההורים מעליה בוכים ומביטים בי ולא יודעים את נפשם מרוב אושר. חיוכים מעבר לדמעות שזולגות ומבטים של אור בעיניים, פתאום ברגע אחד גילוי של אור גדול שהעביר את כל החושך שהיה בחיים שלהם. המשפחה חזרה, החיים חזרו, ההורים נעמה ורעות ישבו שעות ארוכות ודיברו על מה שעבר עליהם, כולם מחלו על העבר והודו על העתיד שנכון להם.

חברים, לכל אחד יש חיה פנימית שיכולה להתפרץ בכל רגע, השורשים עליהם גדלנו הם אלו שסייעו לנו להחזיר את החיה לכלוב כשהיא תאיים לצאת החוצה. כל משפחה חשופה מול הסיפורים של קנאה, ניתנה אינסופית, חסד ללא גבול וחיות שמתפרצות ברגע אחד וכשהן בחוץ זו זירת קרבות קשה מנשוא.

לכן המסר הוא – "אהבה עם גבולות" על מנת לשמור על המשפחה והנחלה לדורות.